

ništva na Slovenskem, pregled naravnih in družbenih dejavnikov pomembnih za razvoj vinogradništva na Slovenskem, geografsko regionalizacijo vinogradniških pokrajin, splošne značilnosti razvoja vinogradništva, razporeditev vinogradniških površin in njihovo spreminjanje v obdobjih 1896—1954 in 1954—1969, vinogradniški prelog kot element odmiranja agrarnega prostora, divergenca v socialnogeografski strukturi vinogradniških pokrajin ter podoben prikaz spreminjanja vinogradniških površin v zadnjih sedemdesetih letih v posameznih vinogradniških pokrajinah.

Prikaz razvoja vinogradniških površin temelji na podatkih kmetijske statistike iz leta 1896 in podatkih Geodetske uprave SRS za leti 1954 in 1969. Predstavljeni sta obdobji 1896—1954 in 1954—1969, s čemer je želel avtor prikazati razvojne tendence prostorske razporeditve vinogradništva v obdobju obnavljanja vinogradov po trtni uši in v času predvojnih gospodarskih kriz, ter na drugi strani razvoj v povojnem obdobju, ko nastopi hitra deagrari-zacija podeželja in s tem povezano naglo zmanjševanje vinogradniških površin. Leta 1896 je bilo v vinorodnih območjih Slovenije 5,3 % kmetijskih zemljišč pod vinogradi, leta 1954 3,6 % in leta 1969 samo še 2,6 %.

V osnovi je Belec raziskoval spremembe vinogradniških površin po katastrskih občinah, katere je združil v mikro-, submezo-, mezo- in makro-regije. Izdelal je regionalizacijo vinogradniških pokrajin, pri čemer se je naslonil na Ilešičevo pokrajinsko-fiziognomsko regionalizacijo Slovenije (Geografski vestnik XXIX, 1958). Posebnih kriterijev za vinogradniško rajonizacijo Slovenije avtor ni uporabil, kar tudi ni bil namen te študije. Avtor je razdelil Slovenijo na štiri vinorodne makroregije in devet mezoregij in je tej delitvi podredil tudi tekstualne, tabelarične in kartografske prikaze o spreminjanju vinogradniških površin.

Glede na naraščanje in spreminjanje vinogradniških površin v obeh obravnavanih obdobjih so katastrske občine razdeljene na 10 tipov. Od skupno 1587 vinogradniških občin jih je v I. tipu, ki pomeni nazadovanje vinogradniških površin v obeh obdobjih, kar 924. Na splošno pa je relativno nazadovanje vinogradniških površin bilo največje v makroregiji predalpskega Posavja, kjer je nazadovanje v zadnjem obdobju znašalo kar 50,5 %. Sledi makroregija subpanonsko-subdinarskega in dinarskega Posavja, potem Primorska makroregija in z relativno najmanjšim nazadovanjem makroregija subpanonskega Pomurja, Podravja in Posavja s 23,3 % nazadovanjem v zadnjem obdobju.

Belčevo delo je pri nas prva študija o razvoju vinogradniških površin v vsej Sloveniji. Poleg osrednjega problema razprave, to je razvoja vinogradniških površin v zadnjih 70 letih, so tudi ostala poglavja zelo tehtna sinteza avtorjevega dosedanjega podrobnega poznavanja geografskih problemov vinogradniških pokrajin.

M. Pak

Matjaž Jeršič and Vladimir Klemenčič: Topical Problems of Open Boundaries, Confini e Regioni, Istituto di Sociologia Internazionale Gorizia, Trieste 1973, str. 123—133.

Razprava je tiskan referat s kongresa o problemih obmejnih območij, ki je bil pod naslovom »Problemi in prospettive obmejnih regij« v Gorici od 24. do 27. 3. 1973.

Meja je pomemben dejavnik regionalnega razvoja Slovenije. V SR Sloveniji meri državna meja kar 641 km in je imela leta 1971 skupaj 96 cestnih mejnih prehodov, od tega 53 z Italijo, 33 z Avstrijo in 10 z Madžarsko. K temu je treba še dodati, da je leta 1971 prečkalo mejne prehode Slovenije 95 % vseh motornih vozil, ki so prestopila državno mejo Jugoslavije.

V razpravi so ob navedbi glavnih značilnosti obmejnega položaja Slovenije in značilnosti osebnega prekomejnega prometa, podrobneje prikazane

tiste prostorsko relevantne funkcije človekovega življenja, ki najbolj izstopajo v družbenem razvoju obmejnih regij, to so oskrba, rekreacija, delo in izobraževanje. Meja je bila že v preteklosti eden glavnih dejavnikov oblikovanja urbanega sistema v obmejnih območjih in ta vloga meje se ni do danes prav nič zmanjšala. Vplivna območja centralnih krajev na italijanski strani ob italijansko-jugoslovanski meji segajo s svojimi, predvsem specializiranimi trgovskimi in obrtnimi storitvami na ozemlje SR Slovenije in obratno. Moč trgovskih vplivov posameznih obmejnih mest se spreminja zaradi sprememb v razlikah v ceni predmetov in storitev na obeh straneh meje.

Cedalje močnejše so tudi težnje po obiskovanju visokih šol onstran meje, pri čemer je za mariborske študente zlasti privlačen Gradec. Pomanjkanje, oziroma prenasíčenost rekreacijskega prostora v obmejnih območjih Italije in Avstrije ter s tem povezane razlike v cenah storitev pa pogojujejo vse večjo menjavo turistov iz obmejnih območij, pri čemer ima Slovenija še posebno vlogo.

Razprava, v kateri so v glavnem predstavljeni družbeno ekonomski problemi obmejnih regij, pomeni tehten prispevek k informiranju mednarodne javnosti o nekaterih prostorskih dogajanjih v obmejnih območjih SR Slovenije. Sicer pa imamo pri nas že več podobnih raziskav obeh avtorjev, posameznih problemov so se dotaknili ali pa so jih podrobno obdelali raziskovalci obmejnih območij J. Titl, M. Zgonik, L. Olas in B. Kert.

Mirko Pak

Japonske študije o burji in nekaterih drugih pojavih v severozahodni Jugoslaviji

Jeseni 1970 je odprava geografskega oddelka Hosei univerze v Tokiju raziskovala burjo in nekatere druge pojave severozahodne Jugoslavije.

Zdaj so dosegljive njene prve objave izsledkov, o katerih bo tu nekaj več govora, ker pridejo le malokomu v roke. Podlaga za to poročilo sta predvsem publikaciji Poročila Filozofske fakultete Hosei univerze (Bulletin of Faculty of Letters, Hosei University, Special Issue on Climatologic and Geographical Studies in Yugoslavia, First Report, Tokyo 1971, 170 strani) in Klimatološki zapiski (Climatological Notes, Studies on Bora (I) No. 10, Department of Geography, Hosei University, Tokyo, 1972, 78 strani).

Na vprašanje, zakaj japonske geografe zanima burja v daljni Jugoslaviji, odgovarja uvod v prvi imenovani publikaciji. V njem vodja raziskav prof. M. M. Yoshino, pravi, da je poglobitveni cilj primerjava naše burje z vetrom »oroši« na pacifični strani japonskih otokov. Makrosituacijsko nastaja burja na jugovzhodni strani evropskih Alp (z všteti Dinaridi), oroši pa na vzhodni strani Himalajsko-Tibetanskega višavja. Oba vetrova pomenita prodore polarnih zračnih gnot. Ta uvod ima značilen naslov »Prva sintetična študija lokalnega vetra burje v Jugoslaviji«. Dosedanje študije so namreč obravnavale burjo le z nekaterimi vidiki. To je videti tudi iz prav tam objavljene bibliografije objav o burji, ki so jo preučevali na jugoslovanski obali, ob črnemorski kavkaški obali, na Bajkalu itd. Ta bibliografija obsega 102 objav, z najstarejšo iz l. 1850, in je v Poročilih opremljena s povzetki v japonskem, v Klimatoloških zapiskih pa v angleškem jeziku. Je koristna za vsakogar, ki se bavi z burjo. Kot zanimivost iz nje naj omenim registracijo najhitrejšje burje, za kar zasledimo v naši literaturi zelo različne vrednosti. Po Steinitzerjevi objavi iz l. 1930 so v Senju zabeležili sunke s 160 km/h.

Poročila Filozofske fakultete so tiskana v japonskem jeziku. Imajo pa daljše angleške povzetke in angleške napise na večini skic in kart (ne pa na fotografijah). Zato je glavna vsebina za nas laže razumljiva.

V prvem članku z naslovom Krajevna klimatološka opazovanja v Ajdovskem rajonu, Slovenija, ki ga je napisala petčlanska ekipa, so obrazloženi izsledki meritev burje v novembru 1970. Med enomesečno prežo je ekipa dočakala burjo samo v dveh dneh. Ugotovili so, da poteka najbolj udarno ob-